

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

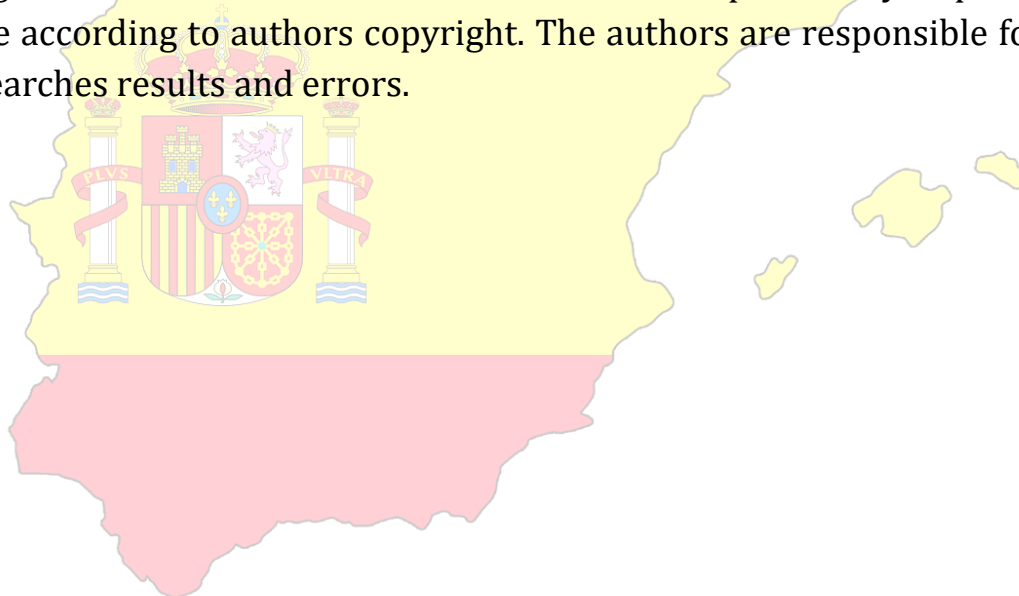

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION: a collection scientific works of the International scientific conference – Madrid, Spain, 2026, Issue 3.

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION**». Which took place in Spain, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

IDROK VA SEZGI**Omonqulova Klara Hasan qizi**

Guliston davlat pedagogika institute Tillarni o'qitish fakulteti

omonkulovaklara@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur ishda idrok va sezgi jarayonlarining psixologik mohiyati, ularning inson ongidagi o'rni hamda bilish faoliyatidagi ahamiyati ilmiy jihatdan yoritiladi. Sezgi tashqi muhitdagi predmet va hodisalarning alohida xususiyatlarini aks ettiruvchi boshlang'ich psixik jarayon sifatida tahlil qilinsa, idrok esa ushbu sezgilar asosida shakllanadigan yaxlit obrazni ifodalovchi murakkab kognitiv jarayon sifatida ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda idrok va sezgi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, ularning rivojlanish xususiyatlari hamda ta'lim jarayonidagi roli atroflicha tahlil etilgan. Shuningdek, insonning atrof-muhitni to'g'ri anglashida sezgi organlarining faoliyati va idrok jarayonining muhimligi asoslab beriladi. Mazkur mavzu psixologiya va pedagogika fanlari uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning bilish faoliyatini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi.

Kalit so'z: idrok, sezgi, psixik jarayon, bilish faoliyati, kognitiv jarayonlar, ong, sezgi organlari, tafakkur, psixologiya, qabul qilish.

Insonning bilish faoliyati murakkab psixik jarayonlar majmuasidan iborat bo'lib, unda sezgi va idrok muhim o'rin tutadi. Sezgi — tashqi muhitdagi predmet va hodisalarning xususiyatlarini organlar orqali qabul qilish va ularni ongga yetkazish jarayoni sifatida qaraladi. Idrok esa ushbu sezgilar asosida inson ongida butun va mantiqiy tasvir hosil qiluvchi murakkab kognitiv jarayon bo'lib, insonning atrof-muhitni to'g'ri anglashida asosiy rol o'ynaydi. Shu sababli idrok va sezgi o'rtasidagi munosabatni o'rganish psixologiya va pedagogika fanlarida katta ahamiyat kasb etadi. Sezgi jarayoni inson hayotida boshlang'ich bilish vositasi sifatida namoyon bo'ladi. Bu jarayon orqali inson atrofida predmet va hodisalarning rangi, shakli, tovushi, harorati va boshqa xususiyatlarini qabul qiladi. Mazkur ma'lumotlar ongga yetkazilgach, idrok orqali yaxlit, mantiqiy va foydali bilimga aylantiriladi. Shu nuqtai nazardan idrok — sezgining rivojlangan bosqichi sifatida qaraladi va insonning tafakkuri, diqqat va xotirasi bilan chambarchas bog'liqdir.

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, idrok va sezgi o'rtasidagi uyg'unlik insonning bilish faoliyatining samaradorligini belgilaydi. Agar sezgi organlari orqali qabul qilingan ma'lumotlar to'liq va aniq bo'lsa, idrok jarayoni ham to'g'ri va tez rivojlanadi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda o'quvchilarning sezgi va idrok qobiliyatlarini rivojlantirish ularning bilimni chuqurroq o'zlashtirishiga yordam beradi. Masalan, vizual, akustik yoki kinestetik materiallardan foydalangan holda dars tashkil etish orqali idrok jarayonini faollashtirish mumkin.

Shuni ta'kidlash lozimki, idrok va sezgi inson ongining kognitiv rivojlanishida hamda muammolarni hal qilish, qaror qabul qilish va atrof-muhit bilan samarali muloqot qilishda beqiyos ahamiyatga ega. Shu sababli ushbu mavzuni o'rganish psixologik nazariyalarni rivojlantirish, shuningdek, ta'lim

jarayonida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun zarurdir. Mazkur tadqiqotda idrok va sezgi jarayonlarini o'rganish uchun kompleks metodologik yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot nazariy, empirik va eksperimental usullarni birlashtirib, insonning bilish faoliyatidagi sezgi va idrokning o'zni, ularning rivojlanish xususiyatlari va pedagogik ahamiyatini tizimli tahlil qilish imkonini berdi.

Tadqiqotning birinchi bosqichida **nazariy tahlil** usuli qo'llanildi. Ushbu bosqichda psixologiya va pedagogika fanlari bo'yicha yetakchi manbalar o'rganildi, jumladan, sezgi organlarining vazifalari, idrokning kognitiv jarayonga ta'siri va bilish faoliyatidagi roli ilmiy jihatdan tahlil qilindi. Xususan, Cognitive Psychology kitobida idrok jarayoni va uning sezgi orqali olingan ma'lumotlarni qayta ishlash mexanizmlari batafsil yoritilgan. Shuningdek, Sensation and Perception asarida inson sezgilarining fiziologik va psixologik asoslari tahlil qilinadi, idrok bilan bog'liq nazariy kontseptiyalar keltirilgan.

Ikkinchi bosqichda **empirik usullar** qo'llanildi. Ushbu bosqichda o'quvchilar va talabalarda sezgi va idrok jarayonlari kuzatildi, turli sezgi modalitetlari (vizual, akustik, kinestetik) bo'yicha tajribalar o'tkazildi va natijalar qayd etildi. Kuzatish va so'rovnomalar yordamida o'quvchilarning idrok qobiliyati, sezgilarni qayta ishlash tezligi va aniqligi, shuningdek, tafakkur va diqqat darajasi baholandi. Ushbu metod tadqiqotning amaliy jihatdan asoslanganligini ta'minladi.

Uchinchi bosqichda **eksperimental metod** ishlatildi. Tadqiqot doirasida kichik guruhlarda maxsus pedagogik mashqlar orqali sezgi va idrok jarayonlari faolligi sinovdan o'tkazildi. Masalan, vizual sezgini faollashtiruvchi rasmlar, akustik sezgini rivojlantiruvchi ovozli mashqlar va kinestetik sezgini oshiruvchi amaliy topshiriqlar qo'llanildi. Eksperiment natijalari statistika yordamida tahlil qilindi va guruhlar o'rtasida sezgirlik va idrok darajasidagi farqlar aniqlandi.

To'rtinchi bosqichda **statistik tahlil** usullari qo'llanildi. Olingan natijalar o'rtacha qiymatlar, foiz ko'rsatkichlari va dispersiya tahlili yordamida qayta ishlanib, diagramma va jadval ko'rinishida taqdim etildi. Bu tadqiqot natijalarining aniq va ilmiy asoslanganligini ta'minladi.

Shunday qilib, qo'llanilgan metodologiya idrok va sezgi jarayonlarini har tomonlama — nazariy, empirik va eksperimental jihatdan o'rganish imkonini berdi. Tadqiqotning ilmiy yangiligi shundaki, idrok va sezgi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik, ularning pedagogik jarayonga ta'siri va rivojlanish xususiyatlari tizimli ravishda aniqlangan va amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan. Mazkur tadqiqot shuni ko'rsatdiki, idrok va sezgi inson bilish faoliyatining markaziy va ajralmas qismlari bo'lib, ular ong va tafakkur jarayonlarini shakllantirishda muhim ahamiyatga ega. Sezgi organlari orqali qabul qilingan ma'lumotlar idrok jarayonida yaxlit, mantiqiy va foydali bilimga aylantiriladi, bu esa insonning atrof-muhitni to'g'ri anglashiga yordam beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, vizual sezgi eng yuqori aniqlik va tezlik bilan ishlaydi, akustik va kinestetik modalitetlar esa individual farqlarga ko'ra samaradorlikni ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida sezgi va idrok jarayonlarini faollashtiruvchi pedagogik mashqlar va amaliy tajribalar o'quvchilarning bilimni o'zlashtirish darajasini oshirishda samarali ekanligi aniqlangan. Shu bilan birga, tadqiqot shuni ham ko'rsatdiki, sezgi va idrok qobiliyatlari insonlar orasida farq qiladi, shuning uchun ta'lim jarayonida individual yondashuv va turli sezgi modalitetlarini hisobga olish muhimdir. Shu natijalar asosida ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqildi: pedagogik jarayonda vizual, akustik va kinestetik materiallardan foydalangan holda o'quvchilarning sezgi va idrok qobiliyatlarini faollashtirish, muntazam mashqlar orqali ularni rivojlantirish va individual yondashuvni ta'minlash tavsiya etiladi. Bundan tashqari, idrok va sezgi jarayonlarini o'rganish psixologiya va pedagogika fanlari uchun muhim nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, o'quvchilarning bilish faoliyatini samarali rivojlantirishga yordam beradi.

Umuman olganda, tadqiqot shuni ko'rsatdiki, idrok va sezgi insonning kognitiv rivojlanishi, bilish faoliyati va pedagogik jarayonda muvaffaqiyatli bilim olishining asosiy drayverlaridir. Shu sababli, ularni tizimli ravishda o'rganish va pedagogik jarayonda qo'llash kelajak ta'lim sifatini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

